

– військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;

– військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі - вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів);

– військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;

– військова служба за призовом осіб офіцерського складу [4].

Відповідно до ст. 15 КУпАП свідчить про широке коло суб'єктів, які можуть бути притягнені до адміністративної відповідальності, вказане повною мірою стосується військовослужбовців.

Підсумовуючи зазначене, найголовніше запобігти притягненню до кримінальної відповідальності неналежних осіб, сприяти, в кінцевому результаті, зміцненню законності і правопорядку в нашому суспільстві, посилює оборонну здатність української держави.

Література

1. Конституція України від 28 чер. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

2. Про оборону України: Закон України від 06 груд. 1991 р. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

3. Про Збройні Сили України: Закон України від 06 груд. 1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 бер. 1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

УДК 342(043.2)

Ігнатенко В.В., аспірант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС І АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

На даний час в адміністративно-правовій літературі відсутня єдність доктринального розуміння понять адміністративного процесу і адміністративної процедури. Висвітлюються різні точки зору щодо визначення поняття, суті та змісту адміністративного процесу, його структури, сутності та видів адміністративних проваджень, а також і адміністративно-процесуальної процедури. Ряд авторів у свій час висловлювали думку щодо вузького, переважно юрисдикційного розуміння адміністративного процесу [1, с. 38]. Ця точка зору носила

назву юрисдикційної. Поза її межами залишалися позитивно-творчі адміністративні провадження, пов'язані з вирішенням різноманітних індивідуально-конкретних справ в сфері публічного адміністрування. Пізніше була обґрунтована концепція більш широкого підходу до визначення адміністративного процесу, який пропонувалося розглядати як врегульований нормами адміністративно-процесуального права порядок розгляду індивідуально-конкретних справ у сфері адміністративної діяльності органів державного управління, а у передбачених законодавством випадках й іншими, уповноваженими на те органами, зокрема судами (так звана «управлінська» концепція). У такому широкому розумінні адміністративний процес – це вся сукупність адміністративних проваджень [2, с. 27].

Після прийняття в Україні закону «Про судоустрій» та Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) окремими ученими була обґрунтована третя, так звана судова концепція розуміння суті адміністративного процесу, яка обмежує його існування лише рамками адміністративного судочинства [3, с. 41]. З цих позицій адміністративний процес нерозривно поєднується з адміністративним судочинством: ці терміни можуть вживатися як тотожні. Відповідно до даної концепції управлінська діяльність органів публічної адміністрації щодо розгляду і вирішення різних адміністративних справ є не адміністративно-процесуальною, а адміністративно-процедурною. На наш погляд, за цієї точки зору за межами адміністративного процесу залишається великий обсяг теоретичних положень та правозастосовної практики, а також відповідної нормативно-правової бази, пов'язаних з розглядом і вирішенням органами публічної адміністрації, а в окремих випадках – і судами найрізноманітніших індивідуально-конкретних адміністративних справ, що складаються у сфері публічного адміністрування. Натомість це становить значну частину адміністративно-процесуальної діяльності.

На наше переконання, адміністративний процес доцільно визначати як урегульовану адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених на те суб'єктів щодо розгляду і вирішення індивідуально-конкретних адміністративних справ, які формуються в ході реалізації матеріальних норм адміністративного та деяких інших галузей права у сфері як публічного адміністрування, так і адміністративного судочинства.

Відсутня на сьогоднішній день серед вітчизняних науковців і єдність теоретичних поглядів на інтерпретацію адміністративно-процесуальної процедури. Інколи в літературі адміністративний процес характеризується як поняття, що рівнозначне процедурі, власне, ці терміни використовуються як синоніми. Інші бачення інтерпретують ці явища як самостійні. Водночас, ці поняття, на наш погляд, нерозривно поєднані між собою, але не тотожні. Якщо адміністративний процес визначати як

урегульовану процесуальними нормами діяльність, то адміністративно-процесуальну процедуру слід визначати як нормативно встановлений порядок здійснення окремих адміністративно-процесуальних дій для досягнення завдання того чи іншого адміністративного провадження у справі; як законодавчо визначений порядок розгляду і вирішення уповноваженими на те суб'єктами (передусім органами публічної адміністрації) індивідуально-конкретних адміністративних справ, пов'язаних з реалізацією та захистом прав, свобод і інтересів окремих фізичних та юридичних осіб у сфері публічного адміністрування. Адміністративно-процесуальні процедури здебільшого нормативно визначають абстрактний порядок здійснення окремих процесуальних дій для досягнення мети того чи іншого провадження в адміністративній справі.

Структуру адміністративного процесу формують самі різні види адміністративних проваджень залежно від специфіки справ адміністративної юрисдикції. Ті чи інші адміністративні провадження наповнюють конкретним змістом окремі процесуальні дії. Моделі ж адміністративно-процесуальної процедури формалізовано визначають загальнообов'язкові нормативно визначені певні стандарти, поведінкові алгоритми щодо встановленого процесуально-правовими нормами порядку вчинення певних процесуальних дій, а в цілому і відповідної процесуальної діяльності в окремих адміністративних справах. Функціональним призначенням процедури є порядок реалізації алгоритму процесуальних дій, передбачених адміністративно-процесуальними нормами і визначених змістом і цільовим призначенням відповідних адміністративних проваджень.

Таким чином, адміністративний процес і адміністративно-процесуальні процедури – два взаємопов'язані, нерозривні явища, які функціонують в єдності як загальне і конкретне. Виконуючи вторинну, обслуговуючу роль відносно своїх матеріально-правових норм, вони сприяють втіленню в життя положень цих норм, вирішенню завдань певного адміністративного провадження та отриманню визначеного результату відповідно до закону.

Література

1. Салищева Н.Г. Административный процесс в СССР. Москва: Юр. лит., 1964. 289 с.
2. Сорокин В.Д. Административный процесс и административно-процессуальное право. Спб., 2002. 474 с.
3. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України: навч. посібник. Київ: Прецедент, 2007. 531 с.